

HRVATSKI AUTOMOBILNI LIST

»L' AUTOMOBILISTE CROATE«

OFICIJELNI LIST I. HRVATSKOGA AUTOMOBILNOGA KLUBA.

IZLAZI SVAKOGA 1. U MJESECU. — PREDPLATA IZNOSI 12 K GODIŠNJE.

UREDNIK: FERDINAND PAJAS.

UREDNIČTVO I UPRAVA: ZAGREB, PRILAZ 50/II. TELEFON 17-90.

I. HRVATSKI AUTOMOBILNI KLUB.

Predsjednik: Dioniz barun Hellenbach, podpredsjednik: arh. Vjekoslav Heinzl, tajnik: Ferdinand Pajas, blagajnik: Herman Wrastil. Odbor: Ferdinand Budicki, Milan grof Kulmer, Miroslav grof Kulmer, Gustav vitez Pongratz, Ljudevit pl. Raizner, Fran Aurel pl. Türk. Optiran član: Antun Bertani. Revizori: Vilim Haupt, Ljudevit Schlik.

Tajništvo: Prilaz 50/II. telefon 17—90. Uredovni satovi svaki dan od 2—4 poslije podne. Svi se listovi šalju na tu adresu, a novac blagajniku: Herman Wrastil, Ilica 15.

Klubske prostorije: Hotel „Royal“, Ilica 44.

Sastanak članova i klubska večera svakog prvog petka, a odborske sjednice svakog trećeg petka u mjesecu.

Članovi plaćaju: upisninu K 10, članarinu: redoviti K 25, a podpomažući K 10 godišnje. Doživotni članovi plate K 500, a utemeljitelji povrh redovite godišnje članarine još i prinos od K 200. — Prijave novih članova prima tajnik.

Glavna skupština.

Dne 20. ožujka o. g. održana je godišnja glavna skupština „I. Hrvatskog automobilnog kluba“. U klubskim prostorijama u svratištu „Royal“ okupio se liepi broj članova, koje je

predsjednik kluba, presv. g. Dioniz barun Hellenbach srdačno pozdravio i otvorivši skupštinu podielio rječ tajniku g. Ferdinandu Pajasu, da izvjesti o djelovanju kluba u minuloj godini.

Tajnik je pročitao obširno izvješće, u kom je u glavnom rekao ovo:

Slavna glavna skupštino!

Čast mi je izviestiti o prošlogodišnjem djelovanju „I. Hrvatskog automobilnog kluba“, te odmah u početku spomenuti, da je to djelovanje bilo dosta obžežno, a i uspjesi nas mogu posve zadovoljiti.

Najvažniji je događaj svakako bila utakmica održana u rujnu pr. g., koja je trajala tri dana, te je sa športskog i turističkog stajališta polučen liep uspjeh, a kako je to bila prva naša priredba, koja je potrajala više dana, nadamo se, da će buduće slične priredbe još i bolje uspjeti. Polučeni je uspjeh omogućen velikom susretljivošću svih oblasti, na čelu im kr. zemalj. vlade, a napose pak sadanjeg vel. župana ogulinskog, presvietlog gosp. baruna Zmajića, kojemu budi i ovom zgodom izrečena osobita hvala. Ne manje zahvaljujemo svoj gg. članovima, koji su preuzećem raznih funkcija, a i dosta brojnim učestvovanjem doprinesli liepom uspjehu, pak

ih molimo, da nas i u buduće svojom suradnjom izvole poduprieti.

U klubskom je našem životu bio još važan događaj, doček učestnika utakmice od Tatra do Jadrana, priredjen po kr. ug. automobilnom klubu. Taj zadatak nije baš bio lagan i s tehničke i s političke strane. No i naši članovi i gradjanstvo zagrebačko dokazaše, da su Hrvati, kojima je gost dobro došao i da znadu u takovim zgodama zaboraviti i na politiku. Učestnici te utakmice, u najvećem dielu Magjari, bili su na cilju pozdravljeni po celokupnom odboru i po članovima „I. Hrvatskog automobilnog kluba“, na čelu svih po predsjedniku presv. g. Dionizu bar. Hellenbachu, koji je svakoj od dama uručio kitu cvieća sa hrvatskom trobojnicom. U večer je u klubskom hotelu bio zajednički ousper, kojemu su prisustvovali i predstavnik kr. zemaljske vlade preuzv. g. odjelni predstojnik D. pl. Unkelhäuser, od strane c. kr. zbornog zapovjedništva preuzv. gops. GM. Kromer, gradski načelnik g. arh. Holjac i još neki odličnici.

Da se je taj doček naših gostiju ugodno dojmio, dokazom su izvještaji u svekolikoj magjarskoj štampi, zahvale klubu, te počastne plakete, kojima su odlikovani naš predsjednik presv. g. D. bar. Hellenbach i tajnik F. Pajas, a i javno priznanje izraženo u izvještaju god. glavne skupštine kr. ug. automobilnog kluba, održane dne 8. o. mj.

Što se tiče samog klubskog života, to je priredjen izlet u Trakošćan, kojom se zgodom sastalo više članova, a osim toga održavane su redovite mjesečne, t. zv. klubske večere, od kojih je „Nikolinska“, zaslugom podpredsjednika g. arh. Heinzela, te gg. Wrastila i Lovrenčića osobito uspiela.

Da udovoljimo želji gg. članova, izabrane su i uređene evo nove klubske prostorije, koje su dolične našeg kluba, a nade je, da će se u njima sve to više skupljati gg. članovi. Ujedno je nabavljena spomen-knjiga, koju je g. Rožankowski ukrasio liepom slikom, a izradio je i tableau članova — na čem mu usrdna hvala.

Odbor je održao u svem 24 sjednice, na kojima su razpravljani razni tekući poslovi, od kojih dozvolite da spomenem ove važnije: od kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade zamoljena

je dozvola uporabe zemaljskog grba i naslova „kraljevski“; uporaba grba principiелno je dođozvoljena, a i glede naslova „kr.“ očekujemo takodjer povoljno riešenje.

Prema zaključku odbora bili su 3. o. mj. predsjednik presv. g. Dioniz bar. Hellenbach i tajnik F. Pajas kod preuzv. g. bana baruna Skerleca, koji je odaslanstvo ljubezno primio i obećao klubu svoju podporu.

Pošto su neka gg. članovi bili kod Brežica opetovano napadnuti po seljacima, zatražena je zaštita kod c. kr. zem. vlade za Kranjsku, te smo i tu postigli povoljan uspjeh. Nadalje su opetovano upravljene na kr. zem. vladu i redar. oblasti molbe glede uređivanja prometa po cestama, pa smo postigli, da sva — i seljačka kola moraju imati označene ploče, a u noći svjetiljku.

Glede broja članova izviestiti mi je, da je tokom pr. g. pristupilo 19 novih članova, izostao 1, te danas broji klub u svemu 74 člana. Uslied toga su znatno porasle i tajničke agende, pa je odpremljeno preko 600 raznih poziva, dopisa i listova. Podržavajući saobraćaj sa svim gotovo susjednim klubovima postigli smo to, da nas nikad ne mimoilaze i u svim nas važnijim slučajevima traže savjet i pomoć. Tajništvo svim tim zamolbama najpripravnije udovoljuje, a dopisi i zahvale tih klubova dokazom su, da nas sve više uvažavaju i ciene.

Tajnik je minule godine izdao „Priručnik“, koji je sav razprodan — znak, da je bio i nuždan. Gg. članovi su ga dobili na račun kluba bezplatno. Takav će „Priručnik“ izdati i ove godine; te će odmah nakon što izadje, biti članovima razaslan.

Od nove godine izdaje tajnik i „Hrvatski automobilni list“, kojim nastoji i u tom pogledu promicati interese hrv. automobilista. Uvažili se, da naše novine ne uređuju posebnu športsku rubriku, te po tom neima nići jednog lista, koji bi otvoreno branio automobiliste pred neosnovanim napadajima občinstva, dokazana je potreba automobilnog lista. Do sada izašli brojevi čedni su obsegom — no sadržajem su prema priznanju mnogih automobilista posve dobri. Bude li izdavač našao i materijalnu podporu interesiranih krugova, bit će i list veći i bolji.

TAURIL- !ATLAS!

za automobile i bicikliste

Prvi svezak: **Austro-Ugarska.**

50 karata. Mjerilo 1 : 600.000. Velika četvrtina,
uvezan u platno.

Ciena: 6 kruna.

Dobiva se kod

TAURIL-PNEUMATIK D. D.

Budapest VI.

Mozsar utca 9.

**Knjiga, koja će dobro doći
!! svakome automobilisti !!**

Blagajnik g. Herman Wrastil izvjestio je o imovinskom stanju kluba, a revidirali su knjige gg. D. Heinzl i L. Schlik, te su sve našli u potpunom redu. Na osnovu njihovog izvješća podijeljen je blagajniku i celom odboru absolutorij.

Pošto je članovima gg. Miroslavu grofu Kulmeru i Hermanu Wrastilu, koji je ujedno i blagajnik — utruno mandat, a g. Mihajlo Merćep se na toj časti zahvalio, to su na predlog predsjednika aklamacijom izabrani u odbor gg.: Miroslav grof Kulmer, Ljudevit pl. Raizner i Herman Wrastil, ovaj ujedno za blagajnika, — a revizorima gg. Vilim Haupt i Ljudevit Schlik.

Na predlog predsjednika zaključeno je, da se izaberu nove klubske kape, te je to prepušteno odboru.

Glede ovogodišnje klubske utakmice predložio je član V. Junovicz, da se ta utakmica održi u tri etape i to I. Zagreb-Maribor-Unt. Drauburg-Celovac; II. Celovac-Bjelak-Gorica-Trst i III. Trst-Ljubljana-Rudolfovo-Zagreb.

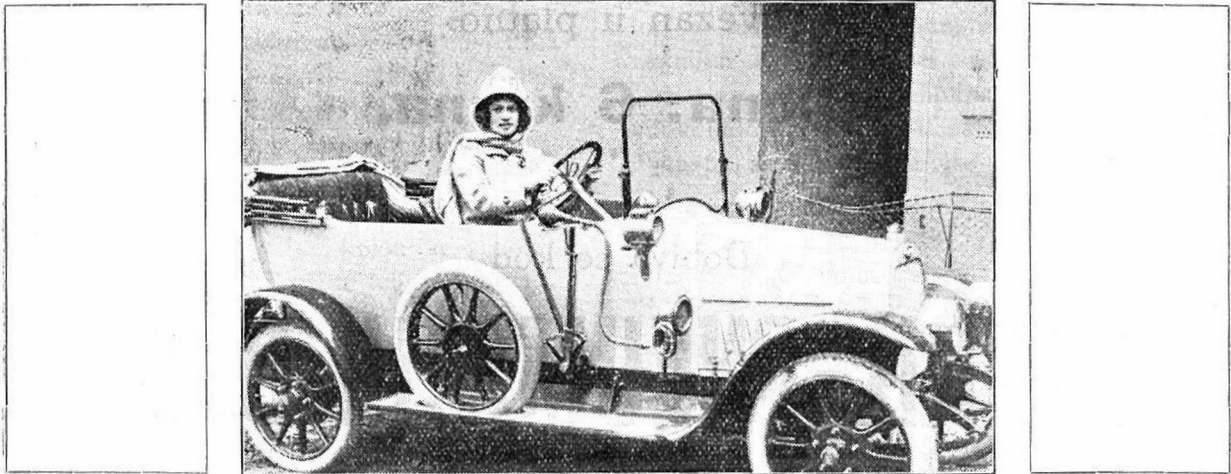
Taj je predlog u principu prihvaćen, a izradba svih potankosti prepušta se odboru.

Nakon što su još razpravljani neki predlozi interne naravi, zaključio je predsjednik skupštinu, izrazivši funkcionarima zahvalu za njihov rad.

Prva hrvatska automobilistica.

Redovi hrvatskih automobilista množe se iz dana u dan, a nedavno je među njih stupila i prva žena. Dne 7. travnja položila je pred zemaljskim strukovnim povjerenstvom za izpitivanje upravljača motornih vozila

bilizam, da je svoje udobno mjesto suputnika zamjenila sa mjestom upravljača i ne žacajući se fizičkog napora sjela k vollantu, da sama upravlja liepim svojim autom. Gospodja je 285. upravljač, izpitan po zem. strukovnom

gdja. Alma pl. Balley izpit u upravljanju automobila.

Gdja. Alma pl. Balley, supruga je kr. kotarskog inženjera g. Vladimira pl. Balleya, koji je proljetos nabavio automobil tvornice Opel, a od 8/14 HP. Za to kratko vrijeme gdja. pl. Balley tako se oduševila za automo-

povjerenstvu. Mi ju srdačno pozdravljamo želeći, da se i ostale vlastnice automobila u nju ugledaju, a uvjereni smo, da ćemo kod utakmica „I. Hrvatskog automobilnog kluba“, kojemu je i gosp. V. pl. Balley sa suprugom članom, redovno vidjeti uz ostalu gospodu i prvu hrvatsku automobilisticu. Živila!

Utakmica „Kluba alpskih automobilista“.

Početkom svibnja ove godine priredjuje „Klub alpskih automobilista“ uz suradnju „I. Hrv. automobilnog kluba“, te bosansko-hercegovačkog automobilnog kluba utakmicu, koja u mnogome naliči utakmicama kroz Alpe.

Iz pripisanih ustanova razabiremo, da je utakmica internacionalna, te mogu učestvovati članovi svih klubova monarhije i onih inozemnih klubova, koji su priznati po c. kr. austrijskom automobilnom klubu, a dieli se u sedam etapa sa jednodnevnim odmorom.

Start je dne 3. svibnja u Grazu pred hotelom „Daniel“, te je 1. etapa pruža Graz-Maribor-Celje-Ljubljana-Postojna-Trst, u svem 310 kilometara.

2. etapa, 4. svibnja: Trst-Učka-Rieka-Sušak-Senj-Plitvice, 270 kilometara;

3. etapa, 5. svibnja: Plitvice-Bihač-Bosanski-Novi-Banjaluka, 200 kilometara;

4. etapa, 6. svibnja: Banjaluka-Jajce-Maklen sedlo-Prozor-Mostar, 240 kilometara;

5. etapa, 7. svibnja: Mostar-Vrelo Bune-Mostar-Ivan planina-Sarajevo, 170 kilometara;

8. svibnja: Odmor u Sarajevu.

6. etapa, 9. svibnja: Sarajevo-Maglaj-Derventa-Brod-Nova Gradiška, 305 kilometara;

7. etapa, 10. svibnja: Nova Gradiška-Banova jaruga-Zagreb-Podsused-Bistra doljnja-Krapina-Gjurmanec-Macelj gora-Optuj-Maribor-Graz, 335 kilometara.

U svemu dakle neko 1830 kilometara. Kao prosječna minimalna brzina, određena je za kola sa 2½ litre sadržaja valjaka 25 kilometara na sat; za 3½ litre 30 kilometara i za ona sa više od 3½ litre do 35 kilometara na sat.

Utakmica je „non stop“, no svaki učestnik smije dnevno jedan put nadoliti benzina i ulja

i za to vrijeme obustaviti motor, no svako takovo nadopunjivanje mora prijaviti kontroloru, koji će 10 minuta kasnije dozvoliti to i izvesti.

Uložak je za kola do 2½ litre sadržaja valjaka K 70, do 3½ litre K 100, a za ona od preko 3½ litre sadržaja K 150.

Do sada su se za tu utakmicu prijavili: Rudolf Stanger, Graz (Puch), Lothar Hold, Graz (Puch), Hans Grünaus, Graz (Laurin-Klement), Richard Gerin, Beč (Puch), H. Schirnbacher, Graz (Puch), dr. Herman Kneschanrek, Graz (Puch), dr. Rudolf Sadnik, Celje (Puch), Ivan Spruschina, Optuj (Puch), Karl Klemmerth, Graz (Fiat), Friedrich Marsch, Beč, (Overland), Oto Korn, Dresden (vrst kola će naknadno javiti).

Pošto učestnici prolaze i Hrvatskom, dočekat će ih predsjednik I. Hrvatskog automobilnog kluba presv. g. Dioniz barun Hellenbach po svoj prilici na Plitvičkim jezerima i ondje ih pozdraviti. U Zagrebu će ih opet dočekati cijeli odbor. Kroz Zagreb će proći po svoj prilici u vrijeme od 11—12 sata, pa držimo, da bi s obzirom na veliki promet (nedjelje je!) bilo najzgodnije, da se za taj prolaz odrede ove ulice: Maksimirska cesta, Vlaška, Draškovićeva, Boškovićeva, ulica, Sveučilišni trg (iztočna i sjeverna strana), Prilaz, Kolodvorska ulica te Ilica. Ove su ulice široke i liepe, pa ne će biti neprilika sa prometom, a i stranci će vidjeti najliepše dielove grada — pogled na prvostolnu crkvu, Zrinjevac, palaču akademije, kazalište, a i najliepše naše ulice, pa će strancima ostati i bolji dojam u spomenu, a mi im kličemo: „Dobro nam došli, mili gosti!“

Izlet u Osijek.

Iza Zagreba prvi je u našoj domovini Osijek, koji po svojem položaju i institucijama, a napose probudjenoj narodnoj svijesti pravom zavriedjuje naslov druge hrvatske metropole.

„I. Hrvatski automobilni klub“, odlučio je već prošle godine prirediti u Osijek izlet, no uslied nepovoljnog vremena nije do toga došlo,

pa će svoj naum ove godine izvesti. A i pravo je! Članovi „I. Hrvatskog automobilnog kluba“ bili su već korporativno u Varaždinu, Krapinskim toplicama, Sušaku, Plitvicama i Karlovcu, te tako obašli sjevero-zapadni i južni dio Hrvatske. Sada pak treba posjeti iztočnu Hrvatsku i Slavoniju.

U odboru kluba već se o tome pavela rieč, a najzgodnije vrijeme za to bit će duhovski blagdani. Na Duhove, dne 31. svibnja krenuli bi izletnici u Osijek, sutradan, u ponedjeljak 1. lipnja proboravili bi u Osijeku, a u utorak, 2. lipnja vratili se put Zagreba. Dakle pravi izlet, koji omogućuje članovima, da u skupnoj vožnji i boravkom u Osijeku dodju u saobraćaj sa onim članovima, koji radi daljine od Za-

greba ne mogu dolaziti na društvene sastanke. Da se i tom zgodom obadju razni krajevi, držimo, da bi se u Osijek moglo putovati jednim smjerom, a drugim opet vratiti. Tamo bi se na pr. moglo krenuti smjerom Dugoselo-Popovača-Novska-Nova Gradiška-Brod-Djakovo-Osijek; a na povratku opet smjerom Osijek - Našice - Požeга - Pakrac - Bjelovar - Sv. Ivan Žabno-Vrbovec-Božjakovina-Zagreb.

Strukovno ispitno povjerenstvo.

Kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove, imenovala je temeljem ustanove § 8. naredbe od 7. srpnja 1910. broj 33.036 o prometu s motornim vozilima na javnim cestama strukovno povjerenstvo za izpitivanje motornih vozila i upravljača istih na dalnje tri godine i to:

Rajmunda S o n n s a, perovodju kr. zem. vlade predsjednikom;

Dušana B i r a č a, perovodju kr. zemaljske vlade, Josipa N e u m a n n a, kr. inžinira, Nikolu D e s p o t a, kr. inžinirskoга pristava, te Vjeko-

slava H e i n z l a, ovlaštenoga civilnoga arhitekta, redovitim članovima;

Mihajla S a b l j i c u, kr. inžinira i Hermana W r a s t i l a, elektrotehničara, zamjениčkim članovima;

te Ferdinanda P a j a s a, tajnika I. hrvatskog automobilnoga kluba, bilježnikom.

Što se ovime do obćeg znanja stavlja.

U Zagrebu, dne 18. ožujka 1914.

Za bana:
F o d r o c z y.

Ovogodišnja utakmica „I. H. A. K.“

Predprošle godine priredio je „I. Hrvatski automobilni klub“ prvu svoju klubsku utakmicu i to na pruzi Zagreb-Ivanec-Varaždin-Sv. Ivan Zelina-Zagreb. Ta je utakmica trajala jedan dan, a rezultat je proračunavan na osnovu polučene brzine, bila je to dakle neke vrsti utrka.

Minule je godine priredjena utakmica, koja trajala tri dana, a na pruzi Zagreb-Plitvice-Sušak-Zagreb, te po uzoru „non stop“ utakmica, što ih priredjuju ostali klubovi.

I kod jedne i kod druge utakmice polučeni su vrlo povoljni rezultati i to je ponukalo odbor „I. H. A. K-a“, da potakne pitanje o priredbi ovogodišnje utakmice, koja bi trajala tri dana, ali bi morala biti još većeg stila.

Na glavnoj je skupštini razpravljeno o predlogu, da se predje i preko granica Hrvatske, pa su uzete u kombinaciju ove etape I. a)

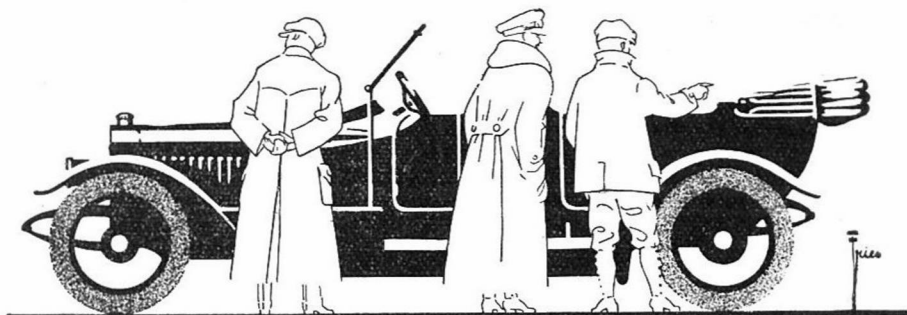
Zagreb-Celje-Celovac (Klagenfurt); b) Zagreb-Maribor-Celovac;

II. etapa a) Celovac-Bjelak (Villach)-Trebiže (Tarvis)-Predil-Gorica-Trst b) Celovac-Loibl sedlo-Trst.

III. etapa Trst-Ljubljana-Rudolfovo-Brežice-Zagreb.

Kod utakmice bi učestvovali članovi „I. Hrvatskog automobilnog kluba sa automobilima i motociklima, no neki predlažu, da se ta utakmica priredi zajedno sa štajerskim, kranjskim i tršćanskim klubom, a za automobile raznog stupnja snage, da se odrede i razne ceste, čime bi ciela utakmica postala još zanimivijom.

Sve su to za sada samo još predlozi, no nadamo se, da će doći i do ostvarenja, što će biti samo nov dokaz liepog razvoja „I. Hrvatskog automobilnog kluba“.

U ALPINSKOJ UTAKMICI

1910-1911-1912-1913

uviek

kroz sve četiri godine

za redom

bila su kola tvrdke

LAURIN & KLEMENT

uviek

na prvom mjestu!

Statistika nesreća u Zagrebu.

Prema podacima „Dobrovoljnog društva za spasavanje“ zbile su se u Zagrebu sa motornim vozilima i po mjesecima nesreće :

Mjesec	Automobilom	Električnim tramvajem	Kolima i konjima	Željeznicom
Siečanj	—	1	4	—
Veljača	—	—	1	1

Mjesec	Automobilom	Električnim tramvajem	Kolima i konjima	Željeznicom
Ožujak	—	3	—	2
Svega	—	4	5	3

Dakle u 3 mjeseca 12 nesreća, od kojih nije niti jedna nastala usljed automobila.

Tauril-atlas.

Automobilna putovanja i automobilni pneumatiki stoje u zamjenitom snošaju. Niti jedan dio automobila ne dolazi sa zemljom u toliki neposrednji saobraćaj kao pneumatik. On je automobilu isto, što i običnom putniku par čvrstih cipela. On se zapravo kotrlja oko svieta. Sveza između geografije i pneumatika neposredna je, pa je razumljivo, što su se upravo tvornice pneumatika odlučile izdavati atlase, po kojima može putovanja željan automobilista svoje putovanje udesiti. No takove su karte imale redovno tu pogriješku, da su bile izradjene u premalom mjerilu. Pošto su, izuzevši one atlase, što su ih izdali veliki kartografski zavodi — zgodne putne vodiče izdavale samo inozemne tvornice pneumatika, dogodilo se, da se je sa Austro-ugarskom u tim djelima ponešto mačuhinski postupalo. Moglo se dakle očekivati, da će ne premaleni, no ipak spretni atlas, sastavljen za automobilska putovanja, a osobitim obzirom na našu monarhiju, biti dobro primljen, pa se Tauril Pneumatik dion. društvo (Budapest VI. Mozsar utca 9) odlučilo izdati Tauril-atlas.

Prvi je svezak Tauril-atlasa već izašao. Sadržaje pedeset pojedinačnih karata u mjerilu 1:600.000. Kartografirana površina obasiže celokupnu Austro-ugarsku monarhiju i dio susjednih zemalja, tako da karte dosižu s jedne strane do Weimara, a s druge strane do blizine Bukarešta. Na jugu vidimo još dio Albanije, a na zapadu je još Bergamo označen, pa prema tome Tauril-atlas obasiže veliku površinu.

Veliko mjerilo, u kom je izradjen Tauril-atlas omogućuje podpunu jasnoću i laki pregled, a kakovom je točnošću obavljena izradba

Tauril-atlasa, dokazuje okolnost, da je Tauril-Pneumatik d. d. dalo sve pojedinačne karte prije dovršenja celog djela izpitati po vojno-geografskom zavodu. Treba iztaknuti i priznanje kr. ugarskog automobilnog kluba, koje je izraženo u izvješću o njegovom djelovanju u g. 1913. Kako je poznato, namjeravao je klub izdati automobilnu kartu Ugarske, pa se o tome veli u izvješću, da će prvi listovi te karte predvidljivo izaći istom tokom sljedeće godine, a dotle će Tauril-atlas podpuno udovoljavati. Cielo je djelo u istinu izvrstno uređeno. Svaka je karta providjena tumačem znakova, te sve ono, što je za automobiliste važno, jasno označuje. Glavne su sveze osobito iztaknute, te još posebice označene crvenim i modrim strielicama, koje pokazuju u kojem su smjeru ceste uzponi i to crvene izpod 10%, a modre one sa više od 10%. Pogibeljna mjesta i oštri zavoji takodjer su u kartama shodno označeni, a ceste, na kojima je promet automobilima zabranjen, crveno su označene. U Tauril-atlasu računalo se i sa smjerom vožnje, koji, kako je na žalost poznato, nije u svim zemljama isti; slovo „R“ upućuje automobilistu, da vozi desno, a „L.“ opet lijevo. No na kartama se još i više razabire; razlikuju se ceste prvog, drugog i trećeg reda, te obični kolnici. Provedeno je točno kilometriranje, a rijeke, jezera, močvare i kanali isto su tako točno urisani, kao i ceste. Tumač je znakova u kratko sastavljen i to u osam jezika. Konac sadržaje popis sinonima, u kom su označena sva ona mjesta, koja uz njemačko imaju i mađarsko ime.

Uprava Tauril-Pneumatik d. d. zavriedjuje podpuno priznanje, jer taj atlas nije samo našim automobilistima dobro došao priručnik

i vjeran pratioc na putu, nego će ga upotriebiti i mnogi strani automobilisti, koji hoće proputovati našom liepom monarhijom. Izdanjem tog atlasa spomenuto je društvo s jedne

strane izvelo hvale vriedno djelo, a s druge strane dokazalo svoju odličnost i bez obzira na velike troškove ostvarilo izdanje tog obsežnog atlasa.

BILJEŠKE

† Stjepan pl. Daubachy

Nestalo je jednoga od najstarijih članova I. Hrvatskog automobilnog kluba!

Stjepan pl. Daubachy umro je u noći od 20. na 21. ov. mj. U ponedjeljak u večer došao je kući i otišao u fotografski laboratorij, a sutradan našao ga sluga mrtvog. Zadužio ga plin, što je izlazio iz svjetiljke.

Pokojni Stjepan pl. Daubachy bio je ugledna zagrebačka ličnost, a kao veleposjednik, predsjednik „Pučke banke“ i član mnogih industrijalnih poduzeća bio je obće poznat. I u redovima hrvatskih automobilista uživao je velik ugled, jer je bio jedan od pionira automobilizma u Hrvatskoj. I. H. A. K. položio je na odar vienac i bio u sprovodu zastupan.

Počivao u miru!

Čitatelji - automobilisti. Eto je nastupila sezona automobilskih putovanja. Oživjele su ceste po svim hrvatskim krajevima; svuda jure automobili.

Na tim putevima mnogi će od vas posjetiti liepe krajeve, provesti se romantičkim predjelima i vidjeti mnoge liepe strane. Večina vas ste i fotografi, te ste već bez dvojbe sabrali liepe zbirke zanimivih snimaka. No te bi zbirke zanimale i ostale vaše športske drugove. Mnogoga bi takova slika ponukala, da i sam podje u taj kraj, a upoznale bi se tako mnoge partije. Imade često i zabavnih scena, a kadkada i ozbiljnih — nezgoda. Sve takove slike rado ćemo reproducirati u našem listu, a zgodan opis dobro je došao.

Molimo vas dakle, šalžite nam originalne vaše fotografije i time ste nas poduprli u našem radu i poslužili športskim drugovima. Slike ćemo po želji neoštećene povratiti, a na izkazanoj nam susretljivosti hvalimo unapried.

Uredništvo.

Prva pomoć! Gradski kot. liečnik i upravitelj društva za spasavanje, dr. M. Figatner izdao je knjižicu pod naslovom „Prva pomoć kod nezgoda i naglih obolenja“. Kako se već iz samog nadpisa razabire, namienjena je ta knjižica širim slojevima pučanstva, da bude uputom, što i kako treba činiti, da se pomogne onome, koga zadesi kakova nezgoda. Nije dakle svrha ove knjižice, da se neliečnik nauči liečiti, već da se čovjek snadje u nezgodi, pa sebi i bližnjemu pomogne. Na prvom je mjestu protumačeno ustrojstvo čovječjega tiela i djelovanje njegovih organa, tome je pridodana slika kostura ljudskoga. Po tome sliede poglavlja o raznim vrstama nezgoda i nesreća s točnom uputom, kako treba pružiti pomoć.

Autor dr. Figatner poznat je našoj javnosti kao vrstan organizator društva za spasavanje, a ovom je knjižicom izpunio jednu prazninu u našoj pučkoj literaturi, jer je ta knjižica tako popularnim načinom pisana, da ju svatko lako razumije i u njoj sadržane nauke zapamti, tim lakše, jer je popraćena sa 30 slika. Mi ju preporučamo svakome automobilistu, jer mu može u slučaju nesreće biti od velike pomoći, pa ta knjižica ne bi smjela manjkati ni u jednoj putnoj torbi hrvatskih automobilista. Ciena je knjižici 2 K, a nabavlja se kod autora: Dr. M. Figatner, Zagreb, Mesnička ulica 17.

„Bezobzirni šoferi“. Dne 21. travnja priobćili su zagrebački dnevници viest, da su redarstvu prijavljeni chauffeur i automobila br. „C 9“, „C 47“ i „C 95“, jer im se iz motora dizao toliki dim, da je ciela ulica bila njime zastrta.

Pogledali smo u naš iskaz vlasnika motornih vozila i vidjeli, da su automobili broj „C 9“ i „C 47“ taksometri, a „C 95“ teretni automobil. Dakle su i opet dali povoda uredovanju chauffeur i, koji su u istinu bezobzirni, no na žalost ta njihova bezob-

zirnost štetuje i korektnim automobilistima, jer se u občinstvu stvara indispozicija protiv svih automobilista.

Tom zgodom mi sami upozorujemo na škan-dalozni upravo postupak nekih upravljača motocikla. Tako je na pr., dne 14. travnja oko 3/49 prije podne neki mehaničarski šegrt ili pomoćnik u svojoj radnoj halji i bez šešira upravo kao lud jurio Dalmatinskom i Meduličevom, Prilazom te Frankopanskom ulicom oprobavajući motocikl crveno obličen sa prikolicama, a sa oznakom „H U 610“, koja oznaka u obće ne postoji. Žalostno je ali, što je on baš najveću buku prouzročio na uglu Frankopanske ulice i Sveučilišnog trga, gdje je stao i uz otvoreni „auspuff“ zavio cielu ulicu u oblak dima. Sve je to gledao — stražar i niti ga nije opomenuo, a nekmoli prijavio.

U opće opaža se, da su neki mehaničari svoje radionice prenesli na ulicu, te u sred ulice otvorenim motorom prouzrokuju pravu paklensku buku, plašeci životinje i ogorčujući občinstvo. Pošto se ne može zahtjevati od stražara, da se poput Cowboya bacaju na ovakove jureće motocikle, a ne mogu niti pucati u njega, bilo bi dobro, da redarstvo zabrani dotičnicima izkušavanje motora bilo u kojim ulicama gradskog teritorija. Za to su radione ili neka se odvezu izvan grada, a ne da svojom — u istinu bezobzirnošću ogorčuju občinstvo protiv svih automobilista.

Oblastno kontroliranje automobila. Bečko redarstveno ravnateljstvo izdalo je ovu okružnicu: Redarstveno je ravnateljstvo upozoreno, da su u mnogim slučajevima propuštene odredbe §. 34. naredbe o prometu s automobilima od 28. travnja 1910. R. G. B. br. 81., kojima je propisano, da se prijavi prodaja motornog vozila, stalna promjena boravišta vlasnika ili mjesta, u kom se vozilo nalazi. Tome je posljedica, da su službeni registri o motornim vozilima netočni, čemu se mora prigovoriti sa stajališta sigurnosti prometa, a protiviti se i interesima vlasnika motornih vozila. Propust te prijave ne vuče naime samo za sobom redarstvenu globu, već prouzrokuje, da onaj, koji je propustio tu prijavu podnesti, može imati neugodnosti uslied kaznenog postupka, akoprem se možda dotično vozilo već odavna ne nalazi u njegovom posjedu. Redar-

stveno je ravnateljstvo odredilo, da organi straže podiele po svim kućama, u kojima su smješteni automobili, tiskanice, te ih poslije osam dana i opet sakupe. Vlasnici motornih vozila neka u svom vlastitom interesu te tiskanice točno ispune, jer će se u slučaju kakovog manjka to izpunjenje obaviti u uredu u prisutnosti stranke.

I §§. 17. i 19. naredbe kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 10. srpnja 1910. broj 33036. propisuje, da se sve takove promjene imaju prijaviti oblasti, pa ipak se gotovo nitko toga ne drži i danas se bez dvojbe nalaze u službenim registrima kao vlasnici upisane osobe, koje već odavna posjeduju drugi ili treći automobil ili ga u obće više ne imaju, dok opet faktični vlasnici kroz mjesece i godine to ne prijave i voze pod brojem, koji i nije njima izdan. Bilo bi dakle dobro, da se i naše oblasti posluže zakonskim ustanovama poput bečkog redarstva. Samo na taj način moći će se i opet uvesti red, te ustanoviti pravo stanje automobilizma u Hrvatskoj. Svi će korektni automobiliste takovu odredbu radostno pozdraviti, a nekorektne neka stigne kazna, jer ju i zaslužuju.

Ratno ministarstvo i automobilizam. U zadnje su doba neke oblasti počele spriečavati razvoj automobilizma, napose glede teretnih automobila. Time bi se lako postiglo, da se automobili ne prošire po svim krajevima, a time bi se postiglo posve protivno od intencija ratnoga ministarstva, koje sa automobilima računa kao sa važnim faktorom za slučaj mobilizacije. S toga je nedavno u palači ratnog ministarstva održana konferencija, kojoj su uz predstavnike oblasti pozvani i delegati automobilnih klubova, te automobilnih industrijalaca, pa će na osnovu rezultata konferencije izdati ratno ministarstvo odredbe glede nesmetanog automobilnog prometa.

Automobilska utrka Zbraslov-Jilovište. Dne 5. travnja održala se na cesti Zbraslav-Jilovište automobilska utrka, koja je dobro uspjela.

Pruga je duga 5600 m. Cesta nešto uzbrdita i polovica pruge vijugasta. Kiša u noći i u jutro dosta pokvarila cestu, što je smetalo na okretajima i na zavojima.

Pobjednici pojedinih skupina bili su:

Motori. S objamom valjka 350 cm³. Vozač **Jensen**, (tvrtka N. S. U.) vrijeme 5:53⁴/₅.

Trokolice. Vozač **R. Hiller**, (tvrdka Phänomobil) — vrijeme 6:17³/₅.

Cyclecary. Vozač **J. Chlad**, (tvrdka Bédéllia) — vrijeme 6:40¹/₅.

Kola putnička. I. kategorija s objamom valjka do 1'25 l., a težinom per 450 kg. Vozač **J. Zátka** (Walter i drug), 4 sjed. — 6:26³/₅.

II. kategorija s objamom valjka do 2 l., a najmanja težina per 550 kg. Vozač inž. **Slevogt** (Apollo) — 6:11.

III. kategorija s objamom valjka 2'8 l., a najmanjom težinom per 750 kg. Vozač **Oryx** (G. Schleinitz) — 6:34⁴/₅.

IV. kategorija s objamom valjka do 4 l., a najmanja težina per 950 kg. Vozač **Flader** (Presto) — 4:52²/₅.

V. kategorija s objamom valjka preko 4 l., a najmanjom težinom per 1100 kg. Vozač **Göbel** (Opel) — 4:03.

Kola za utrke. VI. kategorija s objamom valjka do 1. Vozač **Jörns** (Opel) — 4:27³/₅.

VII. kat. s objamom valjka preko 2 l. Vozač **Hörner** (Benz) — 3:28¹/₅ (rekord).

Utrci se prijavila 52 vozača, a od tih sudje-
lovalo ih je 45 i svi došli k cilju.

Interes za utrku bio je kolosalan. Uz čitavu
prugu usporedalo se do 20.000 znatizeljnika,
nekoliko tisuća biciklista, do 400 raznih auto-
mobila i motora.

Pri utrci nije se dogodila nikakova nesreća.

Cesto-redarstveni red. Zemaljski sabor za
Štajersku zaključio je, da § 10. cesto-redar-
stvenog propisa ima glasiti: Nezaprežena kola
ne smiju stajati na cesti. U slučaju kakove
nesreće, ako se već kola moraju ispregnuti,
mora netko ostati uz kola, a u noći moraju
biti razsvietljena. Pred krčmama i gostionama
smiju kola stajati samo izvan ceste, a u noći
mora biti taj prostor dovoljno razsvietljen.
Brklje na mitnicama i svi uredjaji, kojima je
cesta zatvorena moraju biti jasno osvietljeni.
U noći mora na svakim kolima na javnim
cestama biti svjetiljka, koja se iz dalekog
može primjetiti.

Te će odredbe svi automobilisti radostno
pozdraviti, jer će time biti promet znatno
olakšan, a i pravednosti je udovoljeno. Kada
moraju kočije i automobili imati svjetiljke
pravo je, da se to i za druga kola odredi.

Utakmica kroz Alpe. Za ovogodišnju
Alpsku utakmicu c. kr. austrijskog automo-
bilnog kluba stigle su već prve prijave učest-
nika. Poznati učestnik i pobjednik kod svih
dosadanih alpskih utakmica grof Aleksander
Kolovrat prijavio je svoj Laurin-Klement
automobil, kojim je pobjedio 1910., 1911., 1912.
i 1913. godine, pa će se ove godine natje-
cati za veliki prelazni dar i za Laurin-Kle-
ment-Team.

Nadalje su prijavili učestvovanje **Gjuro**
Schwarz, ravnatelj „Nekarsulmer“: „N.
S. U.“-auto i ravnatelj **Karlo Strakosch**
„Chevrolet“-automobil.

Utrka u Černomercu. Prema zaključku
odbora, poći će članovi „I. Hrvatskog auto-
mobilnog kluba“ korporativno na konjaničku
utrku, što se održaje dne 3. svibnja u 2 sata
poslije podne u Černomercu. Sastanak čla-
nova sa automobilima dne 3. svibnja u 1 sat
poslije podne u klubskom hotelu „Royal“.

Pozivaju se članovi, da u što većem broju
prisustvuju, a glede ulaznica neka se prijave
tajniku (Prilaz 50/II.) ili telefonom 17-90.

Izložba automobila u Pragu. U pone-
deljak, dne 13. o. mj. prije podne otvorena je
u Pragu velika međunarodna izložba automo-
bila. Otvorenju su prisustovali: zemaljski na-
mjestnik knez **Thun**, predsjednik zemaljskog
upravnog vieća grof **Schönbörn**, zborni
zapovjednik general pješačtva barun **Giesl**,
bivši zemaljski maršal princ **Ferdinand Lob-
kowitz**, kao i više zastupnika općine grada
Praga, te ličnosti športskih i industrijalnih kru-
gova. Predsjednik izložbenog odbora princ
Ferdinand Lobkowitz otvorio je izložbu s
trokratnim poklikom u čast Njegovog Veli-
čanstva. Na to su govorili načelnik grada dr.
Groš, predsjednik trgovačke komore **Nemec**
i profesor **Kukula**, koji su istaknuli veliku
važnost izložbe gledom na industriju i promet.

Klub toskanskih automobilista priredit
će 14. lipnja t. g. automobilnu utrku. Pruga
natjecanja je **S. Pietro a Siene-Scarperia-
Novoli-S. Pietro**. Tarrain je dosta neprikladan.
Duljina je pruge 65 km., a prevaliti će ju četiri
puta, tako će ciela duljina iznašati 260 km.

Automobilizam u Italiji. U Milanu je pokre-
nuta akcija, da se osnuje nova jedna škola za
podučavanje žena u upravljanju automobilom.

MALI OGLASNIK.

MALI OGLASNIK vrštuje se uz cieniu od K 1'20 (i u markama) za punih pet redaka, svaki daljni redak 10 filira. Upitima valja priložiti marku za odgovor.

Chauffeur traži mjesto. Specijalista za Mercedes-, Fiat- i Sperber-automobile. Kamilo Skerjanz, Beč III., Untere Viadukt-gasse 43.

Chauffeur veoma inteligentan, oblastno izpitan, izučeni strojarski bravar, govori i piše potpuno hrvatski i njemački, traži mjesto. Bio je do sada u gosposkijskoj službi. Ponude pod „Chauffeur 1274“ na Annoncen-Expedition M. Dukes Nachf. A. G., Beč I/1.

Automobile prodajem i to: Mercedes 18/24 HP. (dvie karoserije) i Puch 16/18 (Landaulette). Oba sam automobila tek prije 11 mjeseci nabavio, te gotovo i nisu rabljeni. Kupci neka se obrate na uredništvo našega lista.

Rabljene pneumatike kupujem u svim količinama i najbolje plaćam. Javite dopisnicom na uredništvo vašu adresu.

Kupujem motocikl F. N. 5 HP., 4 valjka, model 1910.—1912., samo ako je dobro uzdržan. A. Draskovics, Bonyhad Tolna m. Ugarska.

Jeftino prodaje automobile, raznih tvornica, rabljene, uz polovinu cienne: Imperial Garage, Graz, Pestalozzistrasse 37-39.

Zamienjujem ili prodajem svoj vrlo dobar Dion-Bouton-automobil, model 1906.; 4 valjka, zamienjujem ga za moderni auto i za sam chasis, ili pak prodajem za 3500 K. Tko se zanima može ga dobiti i kroz 3 dana na ogled. Adresa „Waffenhaus—Wildon, Štajerska.“

Chauffeur, 30 god. star, oženjen, siguran vozač, manje popravke sam obavlja, traži odmah namještenje. Upiti na adresu: Petar Glicza, Belenyes.

Centralna autogaraga

I. Zandomeni & Co.

Mehaničarska radionica.

ZAGREB, Jelačićev trg 19.

Telefon 18-79. Telefon 18-79.

Popravci automobila svih sistema. ::: Rekonstrukcija i moderniziranje zastarjelih sistema.

Automobila Motocikela

novih te rabljenih, u svakoj izvedbi i jakosti. Popravljajona pneumatika po najnovijem postupku mehaniziranja.

Specialitet: precizne i fine mehaničke radnje.

Razne potrebštine za automobile i motocikle i skladište pneumatika.

Prodaja benzina kao i ulja.

Po c. i kr. vojnoj upravi za privatnike sa 10.000 kruna subencionirani teretni automobili (motorna kola i prikolica 8 tona nosivosti) nalaze se u Ugarskoj tvornici vagona i strojeva d. d. u Gjuru spremni za odpremu. Interesenti dobe od ravnateljstva tvornice bezplatne obavijesti.

! Fotografski aparat !

Elegantni fotografski aparat „Contessa“ kamera

9×12 sa kasetama, posve nov, prodaje se jeftino.

Adresa u upravi lista pod „Contessa-kamera“.